

KK

DĚS

ZE

SAMOTY

HE &

L a d i s l a v K l í m a

D Ě S Z E S A M O T Y

1987

Již deset měsíců tékal sir Hacelsson světem, aniž našel místo, jež by si mohl vyvolit k stálému pobytu. Pouť jeho započala krátce po smrti jeho matky, jež chotě svého rok po smrti jeho následovala. Necelých pětácti let bylo tenkrát siru Hacelssonovi. Až dosud plynul život jeho v nejprísnejší kázni a spoutanosti; byl peklem ducha jako byl právě jeho. Rázem - vlivem více příznivých okolností - stal se zcela svobodným a zcela neodvislým. Rychle se rozhodnul, že nechá vše, co dosud byl nucen činit pro "sociální svou kariéru", že se bude věnovat jen tomu, čím vskutku byl: nerozloučiv se s lidmi, s nimiž byl dosud nucen žít, vydal se do světa zcela na neurčito, aby volné poletování nahradilo mu dosažení uvěznění - aby přišel k sobě prudkou reakcí: ale sotva měsíc putoval kvůli putování: jeho snivý, světu vždy cizí povaze, bylo cestování, t.j. žítí ve světě a aktivitě, pojednou nepřiměřené. Vrátil se ke svému snu, který jej od dětství obležoval: najít si místo zcela mu milé, odpovídající jeho nejvnitřnějším snům - a tam nerušeně a klidně žít jen v sobě. Hledal dva měsíce - nenašel. Z nouze rozhodl se pro horskou vísku, jež se mu zdála být ze všeho nejvhodnější: sotva měsíc tam zůstal - měsíc hledal dále - a sice se nakrátko usadil a zas hledal a hledal... A nehledal pouze místo - to bylo mu jen symbolem - hledal sebe sama. A nemoha nalézt, byl stále nepokojenější a nejistější a svět se mu hnusil... Posléze se rozhodl plavit se mořem a na nějakém vhodném ostrově zakotvit, neboť měl nejenom slabost, ale i vůli a statečnost vysokého ducha. Vysokého ducha vede však vždy Osud.

Moře bylo rozbouřené, když parník, na němž se plavil, ztroskotal na širém moři. Všechny cestující, kapitána i posádku pohltily vlny. Jediný sir Hacelsson zachytiv se v posledním okamžiku dlouhého prkna, po hodinovém zmítání, byl vyvržen polomrtvý na písčité břeh osamělého ostrůvku v severním moři.

Kdyby jej vlny vyhodily jen o několik metrů dále, byl by se roztříštil o strmé skály.

Ostrov byl pustý, neobydlený. Tam žil náš trosečník v naprosté odloučenosti. Jen skály a stromy byly mu tichými společníky... Mezi skalisky našel jeskyni, vchod do ní zatarasil dvěma, jež zrobil z tenkých, pruty pevně svázaných stromů. A počal se věnovat jen myšlení. Měl úspěchy a byl prvé dny spokojen. Čas trávil většinou ve své jeskyni, dílem i na procházkách. Ale pak - téměř nepožorovatelně, počalo se v něm něco hýbat, zdvíhat, klubat na světlo - jakýsi divný nepokoj a rozčilení... Konečně si to uvědomil - a cítil temně, že jsou to počátky něčeho velmi hroživého. Analysoval to a shledal, že jsou to počátky jedné z nejpříšernějších věcí - děsu ze samoty... Jeho myšlení bylo tím ohromeno. Stále víc rostla v jeho duši ta nestvůra - zcela pocit metafyzické pustoty a zcela strach před něčím neznámým - roztahovala své chapadla přese vše, - až ovládla celou duši. Myšlení, které jediné by jí mohlo čelit, nemohlo se konečně hnout v dusivém permanentním strachu. Ani usilovná fyzická činnost nemohla od něho osvobodit. Lokal se při každém šustotu, který sám způsobil, věci braly na sebe vzezření oblud, jeskyně plnila jej hrůzou. Prchal z ní - ale stejný děs vanul na něho z pouště, moře a oblohy, z mrtvé země, stromů - kostlivců, z hrobového ticha nyní na ostrově vládnoucího a hnal jej zase nazpět do skalní díry. Sny jeho byly horší než bdění. Kdyby byl zde měl jediného člověka, byť by to byl i nejzvrhlejší zlosyn! Nebo psa aspoň - nebo ptáka v kleci!...

"Sešlím nutně co nevidět!" děl si konečně, "nebudu-li odtud vysvobozen. Ale to se nestane - teď teprve rozumím té příšerné hře osudu se mnou! Ano, takový konec mně přisoudil: zahynout následkem toho, co bylo mou zálibou, co mne po celý život hubilo: čím kdo zachází, tím i achází! Co jsem miloval, o čem jsem snil, stane se nyní mým katem. Ach, nedávno ještě jsem myslel, že zvítězím, že

osud je mi přízniv - teď teprve vidím, že to byl klam. Chtěl jsem zde v samotě myšlením najít vše. Byl bych mohl zvítězit, využít daru osudu, kdybych přišel dřív, - ale přišel jsem pozdě. Zavínil jsem to celou svou celoživotní slabostí: jaká tragika. Kdybych si nebyl na společnost tak zvyknul, kdyby má duše nebyla v ní a blížícím se stářím tak ochabla a zvodnatěla - nebyl tento pocit ve mně mohl zapustit takové kořeny. Víím, že ještě před deseti lety byl bych býval něčemu podobnému nepřístupným - tenkrát jsem byl ještě hrdý a tvrdý. Podobné city jsou vždy jen zdechlinožravé... Osud čekal až budu dostatečně shnilý... Trestá pekelně slabé, k dobrému vede jen silné..."

Avšak slunce stoupalo, sněhy roztály, zazelenaly se stromy a země, ptáci se rozepěli - a stav našeho mořského životního trosečníka se zlepšoval. Nutnost nové intenzivní činnosti působila též léčivě. Dokud slunce stoupalo, stoupalo též jeho zdraví - třeba hrůza ze samoty nikdy jej zcela neopustila.

Ale když léto překročilo svůj zenit, počala jeho duše zase černat. S hrůzou myslil na zimu, ač se byl fyzicky proti ní obrnil daleko lépe, než minule... Kdyby loď nějaká objevila se na obzoru!

Jen jednou kdysi spatřil jednu - ale ta se menšila, menšila, zmizela.

Kol zimního slunovratu ležel jedné noci na svém loži z mechu. Slabé světlo ze svítilny naplněné pracně nastřádaným tukem různých zvířat osvětlovalo jeho tvář, na smrt vyhublou, s dlouhými, zcela sešedivělými vlasy jako vatou zahalenou. Zapraskal-li ohněn v kamnech, prudce sebou vždy škubl. Jeho zdětinělé oči neopuštěl výraz ustavičného děsu. A náhle jej napadlo: "Co kdyby teď tak pojednou se ozvaly tři hromové údery na dveře? Jaké příšerné leknutí by to muselo být, jaká nekonečná hrůza by mne zachvátila - po sedmnáctiměsíčním pobytu zde - zde - zde zcela náhle tři hromové údery na dveře - - "

A taková hrůza jej přepadla z této představy, že vykřikl a zaryl se tváří do mechu.

"Proč je ta představa tak děsná?" tázal se. "Vždyť po ničem víc netoužím, než aby člověk zaklepal na mé dveře. Ale - zaklepal by řádný člověk takovým způsobem? Ne, nebyl by to Evropan - byl by to kanibal některého blízkého ostrova... Anebo - strašidlo - - "

Nový nával hrůzy jím zalomcoval.

Snažil se od té chvíle na věc nemyšlet, zapuzoval zoufale každou strašlivou představu celý následující den. Ale v noci, když zase na svém loži, ~~MM~~ nemoha usnout, kouřil, zapomněl jednu chvíli na ostražitost, představil si živě tři náhlé hromové údery - hrůza jej zachvátila ještě větší než dříve
--a

--Buch! buch! buch! zahřmělo na dveře~~MM~~ne-
- ne pěstma - spíše jako sekerou.

Jeho vědomí skoro zmizelo... Když se zase vracelo, zavzlykal... "Bože můj - byl-li to osvoboditel - já mu neotevřel... Ale ještě teď neodhodlal bych se k tomu, i kdybych se mohl pohnout... Ani hlesu není schopno mé ztuhlé hrdlo... Kdyby tak poznovu-" V zoufalství zaryl se opět do svého lože... -

Následující poledne, když si vařil, cítil, že je mu náhle tak podivně - jako by se něco blížilo tiše, jako tygr se blíží ke své oběti... Blíže a blíže to šlo, rostla tajemná hrůza - rostla -
- a náhle -

Buch! buch! buch! sadunělo mrtvým tichem. Bylo poledne. Po krátkém zapotácení uchopil sekeru, odsunul dveře. Nikdo venku nebyl. Půda kol byla rovná a holá, hladká a vysoká byla skála, k jejímu oběhnutí bylo by bývalo třeba aspoň dvou minut, i kdyby byl býval běžící běžel jako gazela... "Strašidlo... Ne - jen halucinace. Ale není to totéž? Není ta halucinace tak strašná, že může okamžitě usmrtit? Raději kanibal, než taková halucinace... Hu - zde bude můj konec - - -"

V noci začlo se něco hrozného tygrím krokem znovu se k němu plížit - zase tři třesuté údery. A okénkem ve dveřích spatřil sir Hacelsson hned poté děsnou hlavu, zpola lidskou, zpola koňskou. Pozbyl vědomí.

Když ho zase nabyl, byl - šílený... Ale ne zcela. Kdyby měl čtyři nohy, řekli bychom, že třemi stál v šílenství, jednou ve zdravém rozumu. Měl chvíle, kdy rozum převládal, - ač ve chvílích, kdy převahu měla pomatenost, neopouštěl jej temný pocit, že je pomateností. Vítězství rozumu nebylo vyloučeno, kdyby - rychle byla přišla spása od lidí.

Nový ten stav měl blahodárný vliv: po celý týden nic nezabušilo na ~~HNEN~~ jeho dveře..

Druhého dne, když se úplně setmělo, byl zase ve své jeskyni a v náladě světlejší. Po celé odpoledne nevyšel ven. Ležel, už ani kouřením čas nezabíjeje, ne na loži, na holé skále... A tyto myšlenky táhly mu hlavou:

"Teď už - co nevidět nastane konec... Šťastný - každý konec je a není šťastný. Dnes v noci jsem snil, že jsem navštívil mrtvou svou matku v čarokrásném paláci - jak mne uvítala a blahopřála k propuštění z blázince... Ano - dnes to přijde! Dnes to přijde, to, co bouchá, až sem do jeskyně a odnese mne to... Brzo - co nevidět - zdá se mně, že už je to za dveřmi... Co ~~se~~ stále píská a hučí? ... Pekelná příšera jistě, která vystoupila na zem, - aby mne stáhla pod zem. Ha - blíží se to - plíží se to jako dříve - jak hrozná je to vysvobození - ne~~HNEN~~ - ne - musím se bránit... O - vstříc musím jít nebezpečí - ano - teď rozumím: když něco na mé dveře zabuší - musí to být cosi. Samy od sebe ty zvuky nepovstanou - něco musí zabušit, co, musím vidět. Budu-li před tím zabušením venku, buď to strašidlo uvidím a rozpoltím mu hlavu - anebo - vůbec se nezjeví a s hanbou odtáhne. Ano - okamžitě musím ven!"

Vyběhl se sekerou. Srpek měsíce osvětloval sníh. Byl neobvykle silný mráz a on oblečen jen do pytle,

peřím nevystlaného... - A slyšel teď něco jako kroky. Spatřil lidskou postavu, - blížící se, rostoucí... Byla ohromná, - jako velký lev na zadních nohách kráčeající... A hromu podobné mručení přicházelo od ní... Sir Haelsson - zachvácen náhlou hrůzou, dal se na útěk k moři.

- Buch, buch, buch! zaslechl za sebou třeskutě. - Svalil se na pobřežní písek. Šílenství drželo jej plně. "Přijde sem? Mám skočit do moře? Jde? - Nejde... On je černý, tam na druhém konci ostrova je něco zlatě rudého... Vyhazuje to jiskry, hučí to, - rozumím teď! To je díra do pekla, která to strašidlo vyvrhla, aby mne přineslo... Nepodařilo se mu to... Zde nemá moc nade mnou... Zabouchalo - musí se klidit. Jsem vysvobozen - dnes už nepřijde, mou statečností zmaten, nepřijde jistě nikdy už, zato lidé, ti mne vysvobodí - a já mezi nimi, utrpením zdokonalen, vykonám největší věci, zvrátím celou lidskou kulturu. Domů - dnes poprvé budu klidně spát!... Ale mám přece jen strach vrátit se... Ale mohu zde zůstat? Zmrz bych do rána - - "

Vstoupil do své jeskyně. Bylo tam to strašidlo: ohromný muž, obličej černým vousem a vlasem pokrztý, nos orangutana, černé, jiskřivé oči... Ani si majetníka jeskyně nevšiml, sem tam se kolébajíc pojídal hltavě jeho zásoby. Strašné leknutí - pak náhle myšlenka: "Musím ho zničit! Vyžere všechny mé potraviny - já zajdu hladem než přijde jaro. Ha! teď nutný boj - teď se musím ukázat mužem!"

A s řevem vrhl se na strašidlo. To zachytlo v posledním okamžiku jeho sekeru. Nelidskou silou mrštilo jím o zem, kleklo mu na prsa... Poslední největší erupce hrůzy - a náhle ticho.

+71

Huňatý ohromný námořník bloudící již dny na pustém ostrově skláněl se nad sirem Haelssonem...

"Co tu leží jako mrtvý?..." zamumlal. "Je po něm! ... Ale já ho nezabil... Co to - - co to? Náhle jsem vystřízlivěl... Teď se rozpomínám, co bylo předtím - teď teprve... Ano - kapitán, kluk stará,

poslal nás na tento ostrov, abychom jej prošli,
našli vodu. Každý z nás šel zvlášť - byla zima,
já se ohříval rumem - celý litr jsem vychlastal
- ztratil smysl pro směr - bloudil tři dny -
viděl kouř a jiskry - zde ~~z~~ díry dveří vystupující,
domáhal se marně přístupu, znovu se sem vracel
- zase marně na dveře bušil - něco běželo z jeskyně
 pryč - - nebo se mně to jen zdálo? Je po něm.
Co s ním? Ale to je zrovna dobře, že to tak přišlo.
Kapitán, kluk stará, zpohlavkoval by mne jako koně,
kdyby věděl, že jsem se tu ožral a včas nepřišel
na loď... Jistě na mne pískal a čeká na mne. Snad už
mne i hledají. Teď se mohu vymluvit - řeknu, že
jsem zastihl toho šedivce umírajícího a ošetřoval
jej, - to je přece chvalitebné. Už jsem střízlivý...
Ano - musím tě vzít s sebou, dobrodínče, aby se mi
věřilo... Pojď, ať přijdeš aspoň po smrti ještě
mezi lidi."

k o n e c

Poznámka:

Dle strojového opisu neznámého původu.
Pravopis i interpunkce vesměs zachovány. ~~MM~~
Namísto lord H a c e l s s o n má být patrně
H a c e n s s o n, alespoň tento tvar v rukopise
převládá.

KPJ 005

červen 1987

HE
7